

CONSTITUIREA CONFLICTOLOGIEI CA RAMURĂ ȘTIINȚIFICĂ DISTINCTĂ

Victoria COJOCARU, dr. hab., profesor universitar

<https://orcid.org/0000-0002-5443-2875>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Angela CHIROȘCĂ, doctorand

<https://orcid.org/0000-0003-3174-1779>

profesor învățământ primar, școala nr. 29, Galați, Romania

Abstract. Conflictologia a apărut ca o disciplină științifică distinctă ca răspuns la nevoia tot mai mare de a înțelege și gestiona conflictele într-o lume din ce în ce mai interconectată și complexă. Prin integrarea cunoștințelor din mai multe domenii și dezvoltarea unor metode eficiente de prevenire și rezolvare, această disciplină joacă un rol crucial în promovarea păcii și stabilității globale. Ca știință interdisciplinară, aplică principii și metode specifice pentru a analiza, gestiona și rezolva conflictele. Printr-o combinație de analiză, negociere, mediere și transformare, conflictologia ajută la menținerea relațiilor armonioase în societate și previne escaladarea tensiunilor. Deși s-a dezvoltat treptat, conflictologia rămâne un domeniu activ de cercetare, exercitând un impact direct asupra politicii internaționale, precum și asupra vieții cotidiene a indivizilor și comunităților. În acest articol, vom analiza modul în care a evoluat această disciplină, de la o abordare fragmentată a conflictelor până la recunoașterea ei ca domeniu autonom de studiu și aplicare.

Cuvinte cheie: conflictologie, metode, principii, factori, știință.

ESTABLISHMENT OF CONFLICTOLOGY AS A DISTINCTIVE SCIENTIFIC BRANCH

Abstract. Conflictology emerged as a distinct scientific discipline in response to the growing need to understand and manage conflicts in an increasingly interconnected and complex world. By integrating knowledge from multiple fields and developing effective methods for prevention and resolution, this discipline plays a crucial role in fostering global peace and stability. As an interdisciplinary science, it applies specific principles and methods to analyze, manage, and resolve conflicts. Through a combination of analysis, negotiation, mediation, and transformation, conflictology helps maintain harmonious relationships in society and prevents the escalation of tensions. Although it has developed gradually, conflictology remains an active field of research, exerting a direct impact on international politics as well as the daily lives of individuals and communities. In this article, we will analyze how this discipline has evolved, from a fragmented approach to conflicts to its recognition as an autonomous field of study and application.

Keywords: conflictology, methods, principles, factors, science.

1. Introducere

Conflictologia este o disciplină științifică relativ recentă, care studiază conflictele sub toate aspectele lor – de la cauze și dinamici până la metode de gestionare și soluționare. Se bazează pe principiile non-violenței, opunându-se paradigmei conform căreia violența ar fi o soluție viabilă. Această abordare este transdisciplinară,

cuprinzătoare și sintetică, având ca scop aprofundarea înțelegerii crizelor, conflictelor și violenței sub toate formele sale. În același timp, conflictologia oferă un set de tehnici, resurse și metode de transformare, intervenție și sprijin, constituind astfel un domeniu esențial în gestionarea eficientă a conflictelor.

Constituirea Conflictologiei ca ramură științifică distinctă a fost un proces complex, influențat de mai mulți factori istorici, sociali și teoretici. În acest material, vom analiza modul în care această disciplină a evoluat, de la o abordare fragmentată a conflictelor către recunoașterea sa ca domeniu de studiu și aplicare autonom.

Conflictologia, în sensul său modern, își are rădăcinile în diverse domenii științifice precum sociologia, psihologia, științele politice și dreptul. De-a lungul istoriei, conflictele au fost studiate sub diferite forme: conflictele interpersonale, conflictele sociale, conflictele interne ale statelor, dar și conflictele internaționale [7, p.8].

2. Metode

În secolul XX, odată cu dezvoltarea teoriei conflictelor în sociologie și cu apariția unor școli de gândire mai structurate, cercetătorii au început să recunoască necesitatea unei științe care să se ocupe în mod specific de conflicte și de gestionarea acestora. Astfel, începând cu anii 1960 și 1970, au apărut primele încercări de a construi o teorie coerentă a conflictului, având în vedere atât aspectele teoretice, cât și cele practice [7, p.19].

Factorii care au dus la desprinderea Conflictologiei ca ramură științifică distinctă:

Unul dintre „factorii principali care a determinat desprinderea Conflictologiei ca știință distinctă este criza globală și creșterea numărului de conflicte violente și de amploare începând cu mijlocul secolului XX.” [10, p.8]. De la războaiele mondiale, conflictele regionale, până la conflictele interetnice și interne din diferite state, nevoia de a înțelege conflictele și de a dezvolta strategii de prevenire și soluționare a acestora a devenit urgentă.

În paralel, apariția unor organizații internaționale, precum Națiunile Unite, și dezvoltarea unor procese diplomatice pentru gestionarea și rezolvarea conflictelor au contribuit la necesitatea unei teorii interdisciplinare și aplicate a conflictelor. Astfel, Conflictologia a început să se definească nu doar ca o ramură teoretică, ci și ca una aplicată, care poate influența politica internațională, strategia de securitate și drepturile omului.

Desprinderea și constituirea acestei discipline a fost favorizată de mai mulți factori, printre care:

1. *Evoluția conflictelor sociale și internaționale*

- Creșterea numărului și complexității conflictelor din secolul XX (războaiele mondiale, Războiul Rece, conflictele etnice și religioase).

- Necesitatea unor metode științifice de prevenire, mediere și rezolvare a conflictelor.

2. **Dezvoltarea științelor sociale**

- Progresele în sociologie, psihologie, politologie și antropologie au contribuit la înțelegerea mecanismelor conflictuale.
- Studiile asupra agresivității umane, a comportamentului social și a comunicării au influențat formarea conflictologiei ca domeniu distinct.

3. **Proliferarea structurilor și instituțiilor internaționale**

- Crearea ONU, NATO, OSCE, UNESCO și altor organizații implicate în gestionarea conflictelor.
- Dezvoltarea sistemelor de drept internațional și a diplomației preventive.

4. **Globalizarea și interdependența economică**

- Legăturile economice internaționale au dus la necesitatea unor mecanisme de rezolvare a disputelor comerciale și politice.
- Creșterea interdependenței statelor a generat nevoia unor soluții pașnice de cooperare și negocieri.

5. **Dezvoltarea metodelor alternative de soluționare a conflictelor**

- Promovarea medierii, arbitrajului și negocierii ca alternative la violență și confruntare. ”Practica internațională în decursul istoriei ca și instrumentele dreptului internațional contemporan au delimitat următoarele mijloace pașnice de reglementare a diferendelor internaționale: tratativele, negocierile anchetele, bunele oficii, medierea, concilierea, arbitrajul, justiția internațională și soluționarea prin intermediul organizațiilor internaționale.” [7, 121 p.]
- Creșterea importanței leadership-ului transformativ și a diplomației culturale.

6. **Impactul revoluției tehnologice și al mass-media**

- Răspândirea rapidă a informației și rolul mass-media în escaladarea sau aplanarea conflictelor.
- Utilizarea tehnologiei în analiza și simularea scenariilor conflictuale.

Toți acești factori au contribuit la desprinderea Conflictologiei ca domeniu distinct, consolidându-i statutul de disciplină interdisciplinară esențială în gestionarea relațiilor interumane, sociale și internaționale.

Conflictologia are caracteristici distinctive care o diferențiază de alte științe sociale:

- **Interdisciplinaritate:** Conflictologia nu se limitează la un singur domeniu științific, ci integrează elemente din sociologie, psihologie, politologie, științe ale comunicării și drept. Aceasta permite o abordare cuprinzătoare a fenomenului conflictului.
- **Aplicabilitate practică:** Studiul conflictelor nu este doar un exercițiu teoretic, ci are aplicabilitate directă în politica internațională, în gestionarea relațiilor interumane și în activitățile de mediere și reconciliere.

- **Metode de analiză și intervenție:** Conflictologia include atât metode de cercetare calitativă (interviuri, studii de caz) cât și cantitativă (analize statistice ale conflictelor). De asemenea, studiile de caz din diverse colțuri ale lumii au fost esențiale în înțelegerea particularităților fiecărui tip de conflict.

Una dintre etapele semnificative în dezvoltarea Conflictologiei a fost definirea unui cadru teoretic și metodologic propriu. Diferite teorii au fost propuse de-a lungul decadelor, inclusiv teoria conflictului din sociologia clasică (Karl Marx), teoria conflictului în psihologia socială și modelele de negociere și mediere din domeniul relațiilor internaționale. Pe măsură ce cercetările s-au aprofundat, s-au identificat noi modalități de prevenire și rezolvare a conflictelor, precum și de reconstrucție a comunităților post-conflict.

Astfel, Conflictologia a înțeles că nu doar conflictele violente trebuie studiate, dar și conflictele latente, cele care pot escalada în violență, și modul în care acestea pot fi gestionate înainte ca efectele lor să devină devastatoare.

În prezent, Conflictologia continuă să evolueze, având în vedere noile provocări globale, cum ar fi conflictele generate de schimbările climatice, migrarea masivă a populațiilor sau conflictele digitale. De asemenea, conflictele de natură ideologică și religioasă devin tot mai relevante, necesitând abordări noi din punct de vedere teoretic și metodologic.

În plus, conceptul de *păci durabile* și reconstrucția post-conflict reprezintă teme esențiale pentru viitorul Conflictologiei. Odată cu globalizarea, mulți cercetători se concentrează pe identificarea unor soluții eficiente pentru a preveni conflictele și a construi societăți mai echitabile și reziliente.

Conflictologia se bazează pe o serie de **principii fundamentale** și utilizează diverse **metode** pentru a analiza, gestiona și soluționa conflictele.

Din lucrările de cercetare realizate până în acest moment în acest domeniu, desprindem următoarele principii ai conflictologiei:

1. **Principiul inevitabilității conflictului**

- Conflictele sunt inerente relațiilor umane și sociale, iar eliminarea lor completă este imposibilă.
- Scopul conflictologiei nu este evitarea conflictelor, ci gestionarea și soluționarea lor eficientă.

2. **Principiul percepției subiective**

- Un conflict nu există doar în baza unor fapte obiective, ci și prin prisma modului în care este perceput de părțile implicate.
- Percepțiile, emoțiile și comunicarea joacă un rol esențial în escaladarea sau detensionarea unui conflict.

3. ***Principiul interdependenței***

- Conflictele apar în sisteme interconectate, unde acțiunile unei părți influențează cealaltă parte.
- Rezolvarea eficientă a conflictelor trebuie să țină cont de relațiile de dependență dintre părți.

4. ***Principiul neutralității***

- Specialiștii în conflictologie (mediatori, negociatori) trebuie să abordeze conflictele fără părtinire.
- Oferirea unui cadru imparțial favorizează soluționarea echitabilă a disputelor.

5. ***Principiul transformării conflictului***

- Conflictele nu trebuie doar rezolvate, ci transformate în oportunități de învățare și dezvoltare.
- Gestionarea conflictelor poate duce la schimbări pozitive în organizații și comunități.

6. ***Principiul non-violenței***

- Rezolvarea conflictelor trebuie să se bazeze pe dialog, negociere și compromis, evitând agresiunea și represaliile.
- Metodele pașnice sunt mai eficiente pe termen lung decât impunerea unei soluții prin forță.

7. ***Principiul comunicării eficiente***

- O comunicare clară, deschisă și empatică este esențială pentru prevenirea și soluționarea conflictelor.
- Lipsa comunicării sau comunicarea defectuoasă pot agrava disputele existente.

Conflictologia utilizează diverse metode pentru analiza și gestionarea conflictelor, grupate în mai multe categorii:

1. Metode de analiză a conflictelor - aceste metode sunt folosite pentru a înțelege natura și dinamica conflictelor:

- ***Metoda SWOT*** – Analizarea punctelor tari, slabe, oportunităților și amenințărilor conflictului.
- ***Analiza părților implicate*** – Identificarea actorilor, intereselor și pozițiilor fiecărei părți.
- ***Analiza cauzală*** – Identificarea cauzelor profunde ale conflictului, nu doar a manifestărilor sale.
- ***Harta conflictului*** – Reprezentarea vizuală a relațiilor dintre părți și a factorilor implicați.

2. Metode de gestionare și soluționare a conflictelor - aceste metode sunt utilizate pentru a diminua tensiunile și a găsi soluții durabile:

- **Negocierea** – Proces de dialog între părți pentru a ajunge la un acord reciproc avantajos.
- **Medierea** – Un terț neutru facilitează dialogul dintre părțile aflate în conflict pentru a ajunge la un compromis.
- **Arbitrajul** – Un arbitru (sau o instanță) ia o decizie obligatorie pentru părți.
- **Diplomația preventivă** – Se aplică în relațiile internaționale pentru a preveni escaladarea conflictelor.
- **Transformarea conflictului** – Proces care nu doar rezolvă conflictul, ci îl convertește într-o oportunitate de dezvoltare socială.

3. Metode de prevenire a conflictelor

Pentru a evita escaladarea disputelor, conflictologia utilizează:

- **Comunicarea non-violentă** – Exprimarea clară a nevoilor fără a ataca sau acuza interlocutorul.
- **Managementul emoțiilor** – Controlul reacțiilor afective în situații tensionate.
- **Construirea încrederii** – Crearea unui climat bazat pe transparență și respect reciproc.
- **Programe de educație conflictologică** – Instruirea oamenilor în tehnici de negociere și gestionare a disputelor.

4. Metode psihologice și comportamentale - aceste metode se bazează pe înțelegerea factorilor psihologici implicați în conflicte:

- **Tehnici de ascultare activă** – Crearea unui mediu în care fiecare parte se simte înțeleasă.
- **Reîncadrarea perspectivelor** – Ajutarea părților să vadă situația dintr-un unghi diferit.
- **Jocurile de rol** – Simularea conflictelor pentru a testa diferite strategii de soluționare.
- **Terapia conflictului** – Utilizată în conflictele interpersonale pentru a rezolva probleme emoționale profunde.

3. Rezultate

În viitor, cercetările ar trebui să se concentreze pe evaluarea impactului conflictului asupra mediului educațional și asupra performanței școlare a elevilor. De asemenea, ar fi util să se exploreze modalități inovatoare de abordare a conflictului și să se identifice cele mai eficiente strategii de rezolvare a acestuia în cadrul instituțiilor de învățământ. De asemenea, ar fi util să se investigheze rolul specific al managerilor în prevenirea și gestionarea conflictelor în educație.

4. Concluzii

Conflictologia s-a constituit ca ramură științifică distinctă datorită necesității de a înțelege și de a gestiona conflictele într-o lume din ce în ce mai interconectată și mai complexă. Prin integrarea cunoștințelor din mai multe domenii și dezvoltarea unor metode eficiente de prevenire și soluționare, această disciplină joacă un rol esențial în construirea păcii și stabilității globale. Acaasta este o știință interdisciplinară care aplică principii și metode specifice pentru a înțelege, gestiona și soluționa conflictele. Printr-o combinație de analiză, negociere, mediere și transformare, conflictologia contribuie la menținerea relațiilor armonioase în societate și la prevenirea escaladării tensiunilor. Deși a trecut printr-un proces gradual de dezvoltare, Conflictologia continuă să fie un domeniu de cercetare activ, având un impact direct asupra politicii internaționale și asupra vieții de zi cu zi a indivizilor și comunităților.

Bibliografie

1. AVRAM, E., COOPER, C. L. (coord.), *Psihologie organizațional- managerială. Tendințe actuale*. Iași: Polirom, 2008. 912 p. ISBN 978-973-46-0808-9.
2. BOGATHY, Z. (coord.) *Manual de psihologia muncii și organizațională*. Iași: Polirom, 2004. 320 p. ISBN 973-681-536-6.
3. BONCIU, C. *Instrumente manageriale psihosociologice*. București: AllBeck, 2000. 184 p. ISBN: 973-9435-89-0.
4. CIOCAN, T. *Psihologia conflictului. Tehnici de negociere în managementul conflictului*. Constanța: Europolis, 2007.
5. COJOCARU, V., SACALIUC, N. *Managementul educațional*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2007. ISBN 978-9975-60-061-3.
6. GOLU, M. *Introducere în conflictologie*. București: Pro Universitatea, 2024. 176 p. ISBN 978-606-26-1922-0.
7. MOȘTOFLEI, C. *Politici și strategii în gestionarea conflictualității*. București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, 2008. 5 vol. ISSN 2065 – 1244.
8. PLESCA, M. Strategii de soluționare a conflictelor educaționale. În: *Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului*. Conferința științifică internațională UPSC la 70 de ani" Vol. I Chișinău, 2010. 80- 89 p.
9. TEOSA, V., VENTURI, B. *Studii de pace și soluționarea conflictelor în curriculum-ul universitar*. Ch.: CEP USM, 2013. 310 p. ISBN 978-9975-71-375-7.
10. VINYAMATA, E. *Conflictology: A Multidisciplinary Vision*. În: *Journal of Conflictology*, 2010. Vol. 1, No 1 (2010), pp. 1-3. ISSN 2013-8857.

Recepționat / Received: 18.02.2025

Acceptat / Accepted: 18.03.2025

Email: cojocaruvictoria@yahoo.com

angela_chirosca@yahoo.com